

Jan Mielżyński

"Przedsiębiorczość. Podstawy społeczno-pedagogiczne i ekonomiczne", Iwona Korcz, Bogusław Pietrulewicz, Zielona Góra 2002 : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 187-192

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Mielżyński, Recenzja: Iwona Korcz, Bogusław Pietrulewicz,
Przedsiębiorczość. Podstawy społeczno-pedagogiczne i ekonomiczne,
Zielona Góra 2002.

Dzisiaj w gospodarce rynkowej Polski „przedsiębiorczość” odmienia się na różne sposoby. Jak określono to pojęcie w Deklaracji Lizbońskiej „*rozwijanie przedsiębiorczości*” powinno przyczyniać się do rozwoju świadomości dotyczącej roli i wagi przedsiębiorczości, polegającej na umiejętności rozwiązywania pojawiających się problemów, na inwestowaniu czasu i podejmowaniu starań w celu osiągnięcia powodzenia, jak i gotowości do występowania z inicjatywą i podejmowania ryzyka”.

Realizując zadania Strategii Lizbońskiej, Minister Edukacji Narodowej i Sportu rozporządzeniem z dnia 26 lutego 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. nr 51 poz. 458 z późn. zm.) wprowadził przedmiot „Podstawy przedsiębiorczości”.

W ten sposób „Przedsiębiorczość” stała się obligatoryjnym przedmiotem nauczania w nowych typach szkół ponadgimnazjalnych od września 2002r.

Podręczniki z zakresu przedsiębiorczości wzbogaca wydana w 2002r. Monografia autorstwa Iwony Korcz i Bogusława Pierulewicza z Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Prezentowana monografia wychodzi na przeciw zapotrzebowaniu na wiedzę o przedsiębiorczości przez młode pokolenie i ludzi, którzy chcą na rynku pracy budować swoją aktywność zawodową, zarówno w sferze świadomości jak i praktyki. Monografia może więc być przydatna licznym rzeszom studentów wszystkich kierunków studiów a także nauczycielom tego przedmiotu i menedżerom firm.

Monografia jest – jak piszą Autorzy – „*elementarzem przedsiębiorczości*”, po podstawowych kanonach wiedzy o przedsiębiorczości.

Monografia omawia zarówno dzieje myśli teoretycznej o przedsiębiorczości jak i prezentuje podejście praktyczne, które może być wykorzystane w budowaniu przedsiębiorczości ekonomicznej i nauczaniu tego przedmiotu.

Na strukturę monografii składa się 8 części tj.: *Wprowadzenie* oraz następujące rozdziały: pierwszy - *Psychologiczna perspektywa przedsiębiorczości*, rozdział drugi - *Socjologiczne ujęcie przedsiębiorczości*, trzeci - *Edukacja i pedagogika przedsiębiorczości*, czwarty - *Ekonomiczny aspekt przedsiębiorczości*, piąty - *Przedsiębiorczość płaszczyzna zarządzania* oraz *Zakończenie* i *Bibliografia*.

We Wprowadzeniu Autorzy zachęcają nas do transgresyjnej wędrówki z przedsiębiorczością i poznawania jej oddziaływania na człowieka oraz otoczenie ze-

wewnętrzne. Można się zgodzić, że rzeczywiście przedsiębiorczość nie jest pojęciem tylko w znaczeniu ekonomicznym, ale ma znaczny wpływ na zachowanie człowieka, dowartościowuje go, dopełnia jego człowieczeństwo i wzmacnia aktywność życiową, przede wszystkim zawodową. A to prowadzi do poczucia wolności, samodzielności w postępowaniu, kształtuje naszą dojrzałość i czyni nas odpowiedzialnymi za swoje działania.

Przedsiębiorczość w Monografii rozpatrywana jest z pięciu perspektyw: *psychologicznej, socjologicznej, edukacyjno-pedagogicznej, ekonomicznej i zarządzania*.

W rozdziale pierwszym, najobszerniejszym, przedsiębiorczość przedstawiona została z perspektywy psychologicznej.

Autorzy dokonują przeglądu nowej gałęzi wiedzy określanej mianem psychologii przedsiębiorczości jako funkcjonuje w nauce psychologicznej. Na początku rozdziału przedstawiają definicję przedsiębiorczości wg. Oxford English Dictionary, a mianowicie: *„Przedsiębiorczość jest cechą charakterystyczną ludzi, grup lub organizacji. Wymaga ona wiary we własne siły, zdolności do wprowadzenia innowacji, akceptacji ryzyka, samodzielnego działania, a gdy zachodzi potrzeba-skutecznej realizacji nakreślonych zadań. Wykazujący się przedsiębiorczością ludzie i organizacje, posiadają inicjatywę, energię, zdolności twórcze i kierownicze, co pozwala im wyznaczać zadania, które powinny być wykonane przy użyciu wysiłku indywidualnego bądź pracy zespołu”*.

Ta definicja odśladania meandry ścieżek po jakich będą się poruszać w Monografii Autorzy, przedstawiając czytelnikowi psychologię przedsiębiorczości.

Szczególną uwagę w tym rozdziale Autorzy koncentrują na przedsiębiorczości jako drodze do osiągnięcia zaplanowanych precyzyjnie przez człowieka lub organizacje *celów*, omawiają *teorie motywacji osiągnięć* i stosunku do *ryzyka* oraz *wewnętrznego umiejscowienia kontroli*. Przywołują tu definicje i przemyślenia badaczy przedsiębiorczości, takich jak: *S. Tokarskiego, P.F. Druckera, J. Billsa, T. Begley'a i D.P. Boyd'a, D. McClellanda, F. Luthansa i K. Davisa, K. Obuchowskiego, G. Bartkowiak J. Kozielkiego, Cz.S. Nosala, T. Zaleskiewicza, T. Witkowskiego i innych*.

Analiza literatury przedmiotu, została wzbogacona wnioskami i wykresami, schematami oraz tabelami, ilustrującymi przykłady tych analiz. Pozwala to lepiej zrozumieć skomplikowaną materię teorii psychologii przedsiębiorczości.

Szeroko pojmowana przedsiębiorczość, wyznacza bardzo rozległe pola możliwości realizacyjnych. Możemy je odnaleźć nie tylko w biznesie, ale także we wszystkich dziedzinach naszego życia.. Każdy kto chce osiągnąć sukces powinien stosować system skutecznego osiągnięcia celów, który Autorzy opisują za B.Tracy.

Rozdział kończy dokonana przez Autorów charakterystyka człowieka przedsiębiorczego i jego wizerunku psychologicznego. Są to takie m.in. cechy osobowości

jak: *motywacja osiągnięć, stosunek do ryzyka, umiejscowienie kontroli, tolerancja niepewności, typ zachowania.*

W rozdziale drugim Autorzy analizują przedsiębiorczość z punktu widzenia nauki socjologicznej.

Nauka ta nie wypracowała ujednocionej wersji interpretacji pojęcia „przedsiębiorczość”. Przedstawiając poglądy socjologów na „przedsiębiorczość” Autorzy dużo miejsca poświęcają takim terminom i cechom w zachowaniach człowieka jak: „roszczeniowość”, „bezradność”, „bierność”, „rezygnacja”. Analizują prace takich badaczy jak: *J. Stankiewicz, M. Ziółkowski, J. Krężlewski, M. Lewicka, M.E.P. Seligman, J. Grzelak, D. Lavoie, L. Gołdyka, Z. Bauman i inni.*

Analizując ewolucję form przedsiębiorczości Autorzy wydzielają pewną hierarchię przedsiębiorczości a mianowicie: *przedsiębiorczość indywidualna (jednostkowa, osobista), przedsiębiorczość grupowa/ zespołowa, przedsiębiorczość organizacyjna, przedsiębiorczość lokalna, przedsiębiorczość zbiorowości ludzkich, przedsiębiorczość ekologiczna i przedsiębiorczość globalna.* Może warto do tej hierarchii dodać jeszcze *przedsiębiorczość regionalną*, bardzo obecnie popularną w aktywizowaniu społeczności regionów przez samorządy terytorialne województw.

W podsumowaniu tego rozdziału Autorzy konstatują, że *„socjologię w najbliższych latach czeka sporo wyzwań, związanych właśnie z fenomenem przedsiębiorczości. Sugerują potrzebę podjęcia badań przedsiębiorczości w rodzinie, przedsiębiorczości miejskiej i wiejskiej, zachowań przedsiębiorczych na rzecz lokalnego środowiska. Ciekawym tematem badawczym może być prześledzenie mechanizmów funkcjonowania elit przedsiębiorczych w warunkach przekształceń systemowych lub patologicznych form przedsiębiorczości”.*

W pełni się zgadzamy, że socjologia może wesprzeć poprawne rozumienie przedsiębiorczości.

W rozdziale trzecim Autorzy zajmują się edukacją i pedagogiką przedsiębiorczości. Trafnie przypominają sentencję Z. Królaka, że *„(...)wiedza, edukacja i nauka to podstawowe koła napędowe nowoczesnego społeczno-ekonomicznego rozwoju kraju”.*

Autorzy analizują przemiany ustrojowe i społeczno-gospodarcze naszego kraju na tle dokonujących się zmian w Europie i Świecie. Przedstawione zagadnienia i dane statystyczne obrazują zmiany społeczno – gospodarcze oraz problemy jakie wynikają dla rozwoju przedsiębiorczości z przejścia na system gospodarki rynkowej. Wnioski z tej analizy prowadzą Autorów do podkreślenia potrzeby rozwijania edukacji przedsiębiorczości zarówno wśród młodzieży jak i dorosłego społeczeństwa.

Dla wzbogacenia wiedzy edukacyjnej i metodyki w nauczaniu przedsiębiorczości Autorzy rekomendują czytelnikowi pozycje literaturowe z przedmiotu „Przedsiębiorczość” dla szkół ponadgimnazjalnych.

Są to: pakiet *„Przedsiębiorczość bez tajemnic”* autorstwa S. Gregorczyka, M. Romanowskiej, A. Sopińskiego i P. Wachowiaka; zestaw *„Przedsiębiorczość”* autor-

stwa B. Stańdy i B. Wierzbowskiej oraz „Podstawy przedsiębiorczości” autorstwa F. Żurawskiego. Autorzy wzbogacają te informacje wykazem uczelni wyższych, publicznych i niepublicznych, z przedmiotem nauczania „Przedsiębiorczość” oraz prezentują w ramach pedagogiki przedsiębiorczości, metodykę nauczania przedsiębiorczości.

W końcowej części rozdziału Autorzy piszą o celach edukacyjnych procesu kształcenia w zakresie przedsiębiorczości i proponują czytelnikowi własne opracowanie programowe przedmiotu „Przedsiębiorczość”.

Rozdział czwarty dotyczy ekonomicznych aspektów przedsiębiorczości.

Na wstępie autorzy podają definicję „przedsiębiorczości ekonomicznej” według F. Znanieckiego, B. Piaseckiego a następnie rozwijają znaczenie pojęcia „przedsiębiorca” w gospodarce rynkowej. Dalej analizują funkcjonowanie firmy i „przedsiębiorstwa menedżerskiego”. Konkludują, „że z przedsiębiorczością mamy do czynienia zarówno w małych i średnich, ale także dużych firmach i bardzo dużych organizacjach”. Dużo uwagi poświęcają przedsiębiorcy jako osobie kluczowej w firmie i przedsiębiorczości ekonomicznej. Dokonują wnikliwej analizy wyżej wymienionych definicji i pojęć opracowanych przez takich badaczy jak: R.W.Griffin, R.F.Herbert i A.N.Link, B.Stańda i B.Wierzbowska, J.Schumpeter, F.Knight, C.A. Kent i inni.

Warto tu wymienić interesującą definicję K. Bolesta-Kukułka, który daje bardzo szeroką wykładnię opisu typowego, prawdziwego i „wzorcowego” przedsiębiorcy.

Jego zdaniem: „przedsiębiorca jest człowiekiem z bardzo rozwinięta potrzebą osiągnięć. Dąży do pracy na własny koszt i własny rachunek, do sukcesu. Potrzeba ta skłania go bardziej do założenia własnej firmy, niż pracy u innych”.

Autorzy rozwijają także znaczenie terminu „przedsiębiorca intelektualny” i analizują przedsiębiorczość intelektualną o której S.Kwiatkowski pisze: „Ma ona zarówno charakter obiektywny, niezależny od przedsiębiorstwa (...) jak i związany z polityką jego rozwoju oraz przyjętym sposobem zarządzania nim. Dalej Autorzy analizują przedsiębiorczość i nawiązują do takich zagadnień ekonomicznych, które wpływają na rozwój przedsiębiorczości, jak: rozwój gospodarczy, równowaga gospodarcza, równowaga i koniunktura gospodarcza, cykl koniunkturalny i inne mierniki ekonomiczne, szczególnie wyrażające rozwój gospodarczy.

Rozdział kończą wybrane problemy przedsiębiorczości związane z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej (Monografia pisana była w 2002r.) oraz z globalizacją, jako nowymi obszarami aktywności ludzi przedsiębiorczych, w tym przedsiębiorczych menedżerów i organizacji.

W rozdziale piątym Autorzy zajmują się przedsiębiorczością jako płaszczyzną zarządzania.

Analizują problem kompetencji menedżera przedsiębiorczego jako osoby szczególnie poszukiwanej na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Bardzo

szeroko analizują kompetencje jako determinanty przebiegu ludzkiego działania, z punktu widzenia nauk socjologicznych, psychologicznych, z punktu widzenia prawa, nauk o zarządzaniu, szczególnie Zarządzaniu Zasobami Ludzkimi (ZZL), zwłaszcza w wymiarze strategicznym i organizacji uczącej się.

Autorzy dochodzą do wniosku, że współcześnie rozumiane kompetencje menedżerskie mają w sobie takie zasadnicze elementy jak: „*motywy działania, prezentowana postawa, wiedza posiadana i stosowana, cechy osobowościowe, zdolności ogólne i specjalne, umiejętności, system wartości i zgromadzone doświadczenie życiowe*”.

Następnie Autorzy szczegółowo charakteryzują kompetencje: *formalne i prawdziwe, ogólne i szczegółowe, progowe i dotyczące działania oraz różnicujące*.

Rozdział ten zamyka ciekawy roboczy konstrukt badawczy kompetencji menedżera przedsiębiorczego. Zaproponowano w nim cztery główne kompetencje menedżera: *osobiste, zespołowe, organizacyjne i kompetencje środowiskowe*. W obrębie nich zasugerowano kilka subkompetencji, które się wzajemnie się przenikają i oddziałują na siebie synergetycznie, co daje wzmocnienie efektu końcowego.

Rozdział kończy słuszna konkluzja, że „*w dzisiejszych czasach, zwłaszcza polskich realiach, daje się zaobserwować wzrost zapotrzebowania zarówno na profesjonalnych przedsiębiorców, jak i menedżerów przedsiębiorczych*”.

Czytelnika zainteresowanego wiedzą o przedsiębiorczości ucieszy zapowiedź zawarta w Zakończeniu o przygotowywaniu przez Autorów dalszych pozycji wydawniczych z zakresu problematyki przedsiębiorczości.

Autorzy zapowiadają wydanie drugiego tomiku zatytułowanego „*Zaawansowana przedsiębiorczość*” oraz trzeciego, poświęconego *przyszłości przedsiębiorczości*.

Monografię posiada bogatą (100 pozycji literaturowych) bibliografię.

Po zakończeniu lektury Monografii „Przedsiębiorczość”, możemy stwierdzić, że pierwszy krok został zrobiony. „Elementarz przedsiębiorczości” wydany!

Monografia może być cenioną lekturą w pracy publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia, działaczy samorządowych, przedsiębiorców, nauczycieli uczących przedsiębiorczości. Im to właśnie Monografia pomoże w osiągnięciu celów edukacyjnych z przedmiotu „Przedsiębiorczość”. Właściwie krąg odbiorców może być znacznie szerszy niż podają to Autorzy, bowiem przedsiębiorczość to nie tylko cechy osobowe człowieka, ale i styl aktywności zawodowej i osobistej w realizacji zaplanowanych celów.

Wyrażamy nadzieję, że Monografia spełni nie tylko swoją misję edukacyjną i pedagogiczną, ale także poznawczą i refleksyjną, szczególnie jeśli chodzi o osoby z drzemającym potencjałem przedsiębiorczości.

Należy życzyć Autorom, aby Monografia ze względu na swój wymiar naukowy i pedagogiczny, stała się przedmiotem zainteresowania wielu czytelników dla których problematyka szeroko rozumianej przedsiębiorczości, jest dewizą życiową.